

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
Одеського державного університету
внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор
Максим КОРНІЄНКО

2025 р.

ВИСНОВОК

**Одеського державного університету внутрішніх справ щодо дисертації
Процюка Едуарда Олександровича на тему: «Адміністративно-правові
постслужбові антикорупційні обмеження щодо
функціонерів публічного сектору», поданої на здобуття ступеня доктора
філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

ВИТЯГ

з протоколу засідання кафедри адміністративно-правових дисциплін Інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ № 21 від 06 жовтня 2025 року щодо проведення публічної презентації та обговорення наукових результатів дисертації аспіранта Одеського державного університету внутрішніх справ Процюка Едуарда Олександровича на тему: «Адміністративно-правові постслужбові антикорупційні обмеження щодо функціонерів публічного сектору».

ГОЛОВУЮЧА: доктор юридичних наук, професор Денисова Аліна Володимирівна.

ПРИСУТНІ:

Корнієнко М.В. доктор юридичних наук, професор,
Денисова А.В. доктор юридичних наук, професор,
Ярмакі Х.П. доктор юридичних наук, професор,
Галунько В.М. доктор юридичних наук, професор,
Підпала І.В. доктор юридичних наук, професор,
Калаянов Д.П. доктор юридичних наук, професор,
Пишна А.Г. кандидат юридичних наук, доцент,
Баранов С.О. кандидат юридичних наук, доцент,
Коропатов О.М. кандидат юридичних наук, доцент,
Сірко В.С. кандидат юридичних наук, доцент,
Берендеева А.І. кандидат юридичних наук, доцент,
Жильцов О.Л. кандидат юридичних наук,
Домброван Н.В. кандидат юридичних наук, доцент,
Медведенко Н.В. кандидат юридичних наук, доцент,
Теслюк І.О. кандидат юридичних наук,
Тригуб С.М. доктор філософії,
Терлецький А.В. доктор філософії

З присутніх – 6 докторів наук, 9 кандидатів наук та 2 доктори філософії - фахівців за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення наукового дослідження аспіранта Одеського державного університету внутрішніх справ Процюка Едуарда Олександровича на тему: «Адміністративно-правові постслужбові антикорупційні обмеження щодо функціонерів публічного сектору», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» з метою надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Робота виконана в Одеському державному університеті внутрішніх справ.

Науковий керівник: Коропотов О.М., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ.

Процюк Едуард Олександрович, народився 11 липня 1999 року у селищі Вершино-Кам'янка Новгородківського району Кіровоградської області. Громадянин України.

29.12.2020 закінчив з відзнакою Одеський національний університет «Одеська юридична академія» і отримав повну вищу освіту за спеціальністю «Право» та здобув кваліфікацію Право.

З квітня 2021 року по теперішній час проходить службу в СБУ в Одеській області

З вересня 2022 року навчається в аспірантурі Одеського державного університету внутрішніх справ

Сімейний стан – одружений.

З 01.09.2022 року наказом від 31.08.2022 року № 243о/с зарахований до докторантури та аспірантури Одеського державного університету внутрішніх справ.

Тему дисертації: «Адміністративно-правові постслужбові антикорупційні обмеження щодо функціонерів публічного сектору» - затверджено на засіданні Вченої ради Одеського державного університету внутрішніх справ (протокол № 1 від 29 вересня 2022 року).

Здобувач має 8 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 статті у наукових фахових виданнях України, 4 тези доповідей на науково-практичних конференціях.

СЛУХАЛИ:

Доповідь аспіранта Процюка Е.О., про результати виконаного наукового дослідження на тему: «Адміністративно-правові постслужбові антикорупційні обмеження щодо функціонерів публічного сектору». Здобувач ознайомив присутніх зі структурою дисертації, обґрунтував актуальність обраної теми

дослідження, яка зумовлена тим, що в сучасних умовах системна протидія корупційним загрозам набула виняткового значення для підтримки легітимності державних інституцій, зміцнення принципу верховенства права та гарантування прав і свобод людини.

Постслужбові антикорупційні обмеження, будучи вагомим елементом превентивного рубежу протидії корупції із відносно меншою пізнавальною увагою до них, теж потребують цілісної правової регламентації, яка повинна узгоджуватись з усією системою національного законодавства у сфері боротьби з корупцією.

При дослідженні антикорупційних обмежень постслужбового представництва, збереження інформації з обмеженим доступом або ж прийнятність укладення правочинів, предмет яких стосується попередньо виконуваних публічних функцій, науковці обмежувалися розглядом загально-теоретичних аспектів, які протягом останнього часу фактично не оновлювались, із приділенням особливої уваги застосування до конкретних колишніх функціонерів публічного сектору та предметної характеристики постслужбових антикорупційних обмежень. Зазначене свідчить про фрагментарність дослідження обмежень, які передбачені антикорупційним законодавством після припинення публічної служби. Таким чином, відсутність доктринальних напрацювань, наявні нормативні прогалини, а також проблеми практичного застосування обумовили актуальність” теми, а також необхідність доктринального пошуку науково аргументованих пропозицій, рекомендацій у частині удосконалення нормативно-доктринального трактування постслужбових антикорупційних обмежень, що застосовуються до колишніх функціонерів публічного сектору.

Об’єктом дослідження є суспільні відносини, що стосуються запобігання корупції через встановлення обмежень та заборон до осіб, на яких поширюється дія антикорупційного законодавства.

Предметом дослідження є постслужбові антикорупційні обмеження щодо функціонерів публічного сектору.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертації становлять загальновизнані методи наукового пошуку. Методологічна складова дослідження спирається на системний аналіз, яким опосередковано вибір напряму дослідження постслужбових антикорупційних обмежень щодо функціонерів публічного сектору.

Нормативно-правовою базою роботи є Конституція України, міжнародні договори, закони України, підзаконні нормативно-правові акти Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, стандарти Європейського Союзу, що стосуються запобігання корупції в цілому та антикорупційних обмежень, зокрема.

Емпіричну базу дослідження становлять інформаційно-довідкові матеріали, рішення судових інституцій та роз’яснення НАЗК, що сприяють встановленню сутності постслужбових антикорупційних обмежень, які застосовуються до функціонерів публічного сектору.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертаційна робота є одним із перших у вітчизняній адміністративній науці дослідженням постслужбових

антикорупційних обмежень щодо колишніх функціонерів публічного сектору. У підсумку здійсненого дослідження виокремлено нові наукові положення та висновки, що запропоновані особисто здобувачем, зокрема:

уперше:

обґрунтовано доцільність використання формулювання «постслужбових антикорупційних обмежень» як аналогового до поняття «обмежень після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави та місцевого самоврядування», що сприятиме їх відокремленню від інших антикорупційних обмежень через вказівку на їх постслужбовий характер;

визначено специфічність постслужбових антикорупційних обмежень в межах антикорупційного механізму через: а) їх статусно-суб'єктною застосовуваністю до визначеного кола функціонерів публічної служби; б) темпоральною вказівкою, з якою пов'язується можливість їх застосування (після припинення публічної служби); в) їх предметним змістом, що виражено в якісних характеристиках застосовуваних обмежень;

стверджено, що постслужбові антикорупційні обмеження в якості субінституту належать до адміністративно-правового інституту запобігання та врегулювання конфлікту інтересів;

висвітлено вплив основоположних принципів Конституції України, зокрема верховенства права та законності, на визначення меж таких заборон попри зрозумілу відсутність прямих приписів про постслужбову антикорупційну регламентацію у тексті Основного Закону;

для цілей антикорупційного законодавства визначено поняття «інформації, пов'язаної з службовою діяльністю» як інформації, що: а) існувала на момент здійснення особою публічно-владних функцій (вже була створена або систематизована в органі публічної влади; існувала до того, як особа приступила до виконання повноважень; стала доступною для особи в силу займаної посади); б) була набута особою під час реалізації таких функцій (виникла або була отримана особою під час здійснення нею службових повноважень; сформувалася як наслідок прийняття рішень, дій чи комунікації з іншими суб'єктами); в) була набута у зв'язку з виконанням службових повноважень (є інформації, що стала відомою особі під час виконання службових обов'язків, передбачених законодавством);

аргументовано потребу виведення законного представництва з антикорупційної заборони для колишніх публічних функціонерів через внесення відповідних змін до положень антикорупційного законодавства;

обґрунтовано доцільність прийняття окремого нормативно-правового акту шляхом деталізації ст. 26 Закону України «Про запобігання корупції», яким було б поєднано та детально описано умови, передумови, особливості доказування та інші специфічні аспекти застосування положень про антикорупційні вимоги після припинення виконання функцій держави та місцевого самоврядування, що сприятиме вирішенню проблеми покращення нормативно-правового підґрунтя протидії та запобігання корупції в державі, мінімізує виникнення корупційних ризиків, покращить рівень сприйняття доброчесності на публічній службі;

удосконалено:

положення щодо визначення місця антикорупційних постслужбових обмежень в антикорупційному механізмі через врахування такого: застосування постслужбових обмежень впорядковано нормами публічних галузей права, їх практичне втілення засновано на застосуванні засобів адміністративно-правового впливу, вони є частиною антикорупційного механізму;

положення щодо градації постслужбових антикорупційних обмежень на підставі ряду критеріїв: 1) за сферою впливу; 2) за тривалістю дії; 3) за видом діяльності, що зазнає регулятивного впливу; 4) залежно від забезпеченості механізмами контролю та відповідальності; 5) за суб'єктним складом; 6) за характером регулювання;

сутнісну специфіку заборонених «правочинів у сфері підприємницької діяльності», котрі в нормативних і доктринальних джерелах, а також на практиці, здебільшого виражаються через договірні конструкції, проте водночас охоплюють і односторонні волевиявлення, що здатні генерувати приховані канали для отримання нелегітимних вигод;

підхід до співвідношення понять «службова інформація» та «інформація, пов'язана з службовою діяльністю», які не є тотожними за змістом;

положення щодо виокремлення характеристик інформації, що пов'язана із службовою діяльністю: а) її закріплення не завжди має матеріальний носій, але за своїм змістом вона завжди пов'язана з виконанням повноважень, опосередкованих займаною посадою публічної служби; б) за її розголошення або використання в особистих інтересах, зокрема, після припинення публічної служби, настає юридична відповідальність; в) вона не завжди є об'єктивною, так як передбачає логіко-мислений процес обробки інформації публічним функціонером, тому є складною для ідентифікації; г) її зміст не змінюється, хоча ціннісне значення для забезпечення публічних інтересів та приватних може змінюватись в залежності від об'єктивних обставин та строку давності інформації;

положення щодо можливості застосування широкого підходу до трактування суб'єктів вчинення адміністративного проступку, передбаченого ст. 172-8 КУпАП та віднесення до їх складу колишніх функціонерів;

перелік підстав, наявність яких підтверджує та актуалізує діяльність з забезпечення дієвості постслужбових антикорупційних обмежень;

набули подальшого розвитку:

положення щодо мультидисциплінарності постслужбових заборон, адже вони підпираються нормами трудового, цивільного, господарського та інших галузей права, формуючи систему, спрямовану на унеможливлення корупційних ризиків при переході ексслужбовців до приватних інституцій або зайнятті ними підприємницькою діяльністю;

положення щодо тенденції поступової інтеграції та упорядкування антикорупційних положень у напрямку можливого виокремлення антикорупційного права як комплексної галузі. При цьому наголошується, що навіть у разі становлення такої галузі роль адміністративно-правових конструкцій залишатиметься у ній домінуючою;

положення щодо нагальності єдності нормотворчої техніки, що уникала б неузгодженостей. Разові уніфіковані формули (на посадовців поширюються усі обмеження, передбачені Законом України «Про запобігання корупції») є доречними і достатніми, тоді як додаткові антикорупційні унормування постслужбового буття экс-функціонерів доцільно закріплювати лише за умови відтворення у них особливостей/винятків/нових правил, пов'язаних зі специфікою органу;

трактування сутності структури організаційно-процесуального забезпечення постслужбових антикорупційних обмежень щодо функціонерів публічного сектору, що включатиме елементи: а) організаційного характеру (нормативна основа діяльності суб'єкта реалізації згаданих обмежень; наявність інформаційного забезпечення та відповідної антикорупційної інфраструктури), так б) процесуального характеру (особливості фіксування фактів порушення обмежень, процедуру доказування, процедуру судового розгляду таких справ);

положення щодо виокремлення проблемних питань нормативно-правового регулювання постслужбових антикорупційних заборон;

запропоновано:

внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» та Кодексу України про адміністративні правопорушення.

По закінченні доповіді дисертанта, присутніми було поставлено ряд запитань.

Ярмак Х.П., доктор юридичних наук, професор: Шановний Едуарде Олександровичу! Застосування постслужбових обмежень є частиною антикорупційного механізму. З цим безсумнівно слід погодитись. Натомість, у чому полягає їх специфічність та потреба відокремлення в єдиній системі антикорупційних обмежень потребує пояснення.

Процюк Е.О. Дякую за запитання, специфічність постслужбових антикорупційних обмежень в межах антикорупційного механізму опосередковано: а) їх статусно-суб'єктною застосовуваністю до визначеного кола функціонерів публічної служби; б) темпоральною вказівкою, з якою пов'язується можливість їх застосування (після припинення публічної служби); в) їх предметним змістом, що виражено в якісних характеристиках застосовуваних обмежень. По суті, можна говорити про існування механізму адміністративно-правового регулювання постслужбових антикорупційних обмежень, який має власний набір норм, уповноважених суб'єктів (першочергово – Національного агентства з питань запобігання корупції), а також визначені способи реалізації відповідних приписів (спеціальні засоби реагування, забезпечення відновлення попереднього стану, покарання).

Корнієнко М.В. доктор юридичних наук, професор: Враховуючи актуальність піднятої тематики, доцільним було б присвятити увагу питанням нормативного регулювання постслужбових антикорупційних обмежень. Як на Вашу думку, вказані обмеження відображенні в міжнародному та національному законодавстві?

Процюк Е.О. Дякую за запитання. В цьому контексті, допустимо стверджувати, що відповідні закони дійсно виступають регулятивним підґрунтям для антикорупційних постслужбових обмежень, але не завжди

системно і єдиним способом. Частина з них дублює відомі правила, обтяжуючи нормативну мову; інші – лише формально відсилають до загального антикорупційного регулювання; ще інші – деталізують та розвивають тему постслужбового убезпечення від корупції. З огляду на конфліктність та чутливість цієї сфери, нагальною стає єдність нормотворчої техніки, що уникала б неузгодженостей. Разові уніфіковані формули (на посадовців поширюються всі обмеження, передбачені Законом України «Про запобігання корупції») є доречними і достатніми, тоді як додаткові антикорупційні унормування постслужбового буття экс-функціонерів доцільно закріплювати лише за умови відтворення у них особливостей/винятків/нових правил, пов'язаних зі специфікою органу. Досліджуючи постслужбові антикорупційні обмеження на міжнародному рівні, слід відмітити відсутність чіткої системи та ієрархії даних актів, що обумовлено їх юридичною силою. Станом на сьогодні відсутній єдиний централізований орган, до компетенції якого б входило прийняття антикорупційних актів. Незважаючи на те, що постслужбові антикорупційні вимоги іноді безпосередньо не закріплені нормативно-правовими актами міжнародного рівня, вони відображені в загальних нормах щодо доброчесності, прозорості та недопущення зловживання посадовими особами владними повноваженнями у власних інтересах. В цілому підхід, що використовується в Україні узгоджується з міжнародними стандартами в цій сфері.

Денисова А.В. доктор юридичних наук, професор. В дисертаційному дослідженні розкриваються питання, щодо заборони вчиняти певні правочини особами, що звільнились чи іншим чином припинили публічно-службову діяльність. Про які саме правочини йдеться?

Процюк Е.О. Дякую за запитання.

У предметі постслужбової антикорупційної заборони правочинів ми маємо справу з відносно вузькою правовою конструкцією, що охоплює лише трудові договори (контракти) та правочини у сфері підприємництва з упередженим контрагентом – тим, щодо якого экс-функціонер здійснював контроль або прийняття рішень упродовж останнього року. Вважаємо ймовірним виникнення життєвих ситуацій, які несуть ідентичну корупціогенну загрозу, проте формально не підпадають під заборонені правочини.

Підпала І.В. доктор юридичних наук, професор. Едуарде Олександровичу, під час аналізу особливостей постслужбових обмежень антикорупційного характеру чи були Вами враховані підстави припинення публічної служби? Та яким чином ці підстави впливають на застосування антикорупційних обмежень?

Процюк Е.О. Дякую за запитання.

Незалежно від підстав припинення державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, таке припинення має відбуватися з моменту офіційного зупинення виконання особою таких повноважень відповідно до трудового законодавства. Як передбачено Кодексом законів про працю України, звільнення працівника з посади, так само, як і прийняття на посаду

здійснюється на підставі наказу роботодавця. Тобто, однорічний строк дії постслужбової антикорупційної заборони правочинів щодо особи, яка припиняє виконання функцій держави або місцевого самоврядування, фактично розпочинається з моменту вступу в законну силу наказу про припинення служби (включаючи, наказ звільнення такої особи) або із тієї дати, що вказана в самому наказі. Таке правило є чинним для тих службовців, що були призначені на посаду для реалізації функцій держави або місцевого самоврядування. Якщо ж розмірковувати щодо службовців, які обіймають посади шляхом виборів (є обраними посадами, серед яких Президент України, народні депутати України, депутати місцевих рад, судді тощо), то положення законів України «Про державну службу», «Про службу в органах місцевого самоврядування» та Кодексу законів про працю України на них не поширюються. Натомість припинення повноважень таких осіб, та відповідно, початок дії постслужбової антикорупційної заборони правочинів буде регламентуватися спеціальним законодавством.

Галунько В.М. доктор юридичних наук, професор. Щодо розголошення і використання інформації в інший спосіб у приватних інтересах, як прояву антикорупційного обмеження, хотілось б отримати Вашу думку, щодо аргументації механізму визначення такого порушення?

Процюк Е.О. Дякую за запитання.

В цьому контексті, важливою є наявність/втілюваність «своїх інтересів» ексслужбовця, що може безпосередньо проявлятися у задоволенні його особистісних переваг чи опосередковано через блага для пов'язаних із колишнім функціонером фізичних і юридичних осіб. Проте, для цілей антикорупційного законодавства, вагомим є вірне тлумачення інформації, пов'язаної з службовою діяльністю як такої, що: а) існувала на момент здійснення особою публічно-владних функцій (вже була створена або систематизована в органі публічної влади; існувала до того, як особа приступила до виконання повноважень; стала доступною для особи в силу займаної посади); б) була набута особою під час реалізації таких функцій (виникла або була отримана особою під час здійснення нею службових повноважень; сформувалася як наслідок прийняття рішень, дій чи комунікації з іншими суб'єктами); в) була набута у зв'язку з виконанням службових повноважень (є інформації, що стала відомою особі під час виконання службових обов'язків, передбачених законодавством).

Пишна А.Г., кандидат юридичних наук, доцент

Статичні та процедурні характеристики антикорупційних постслужбових обмежень безсумнівно є основою обраного дослідження. Проте, від Вас хотіло ся б почути, чи є механізми забезпечення дотримання цього виду антикорупційних обмежень?

Процюк Е.О. Дякую за запитання. Важливим аспектом існування постслужбових антикорупційних обмежень щодо функціонерів публічного сектору є елементи організаційно-процесуального забезпечення їх реалізації. Коли йдеться про організаційно-процесуальне забезпечення постслужбових антикорупційних обмежень щодо функціонерів публічного сектору, то воно

сформовано з сукупності елементів як: а) організаційного характеру (до яких віднесено, наприклад: нормативну основу діяльності суб'єкта реалізації згаданих обмежень; наявність інформаційного забезпечення та відповідної антикорупційної інфраструктури), так і б) процесуального характеру (до яких віднесемо, наприклад, особливості фіксування фактів порушення обмежень, процедуру доказування, процедуру судового розгляду таких справ), що дозволяють забезпечити втілення у правову дійсність положення, встановлені ст. 26 Закону України «Про запобігання корупції».

Під час наукової дискусії учасниками публічної презентації надано свої думки і міркування, щодо представленого на розгляд дослідження.

Корнієнко М.В. доктор юридичних наук, професор: Едуарде Олександровичу виходить на захист, маючи гарну роботу. Незважаючи на події в країні дуже позитивно, що наука продовжує розвиватися, а здобувачі готувати дослідження та виходити на захист. Тема дисертації Процюка Е.О. є актуальною зараз і не втратить своєї актуальності і в мирний час. Я підтримую роботу та бажаю Вам успіху.

Галуцько В.М. доктор юридичних наук, професор: Цікава доповідь, Ви гідно трималися. На сьогодні в умовах воєнного стану питання постслужбових антикорупційних обмежень щодо функціонерів публічного сектору набувають своєї виключної актуальності, має перспективи і для майбутніх поглиблених наукових пошуків.

Пишна А.Г. кандидат юридичних наук, доцент: Едуард Олександрович, обрана вами тема є, можна сказати, «вічною». Вона була актуальною у всі роки, і ця проблематика не вичерпала себе, адже світ і суспільство постійно змінюються.

Актуальність роботи сумнівів не викликає, новизна в роботі є, висновки – слушні, всі формальні умови дотримано, підтримую Вас і Вашу роботу бажаю успіху.

Денисова А.В. доктор юридичних наук, професор: Едуарде Олександровичу, сьогоднішній день є одним з основних етапів по проходженню атестації Вашої роботи. Дослідження є завершеним і готовим для подальшої атестації.

Баранов С.О. кандидат юридичних наук, доцент: дозвольте висловити своє бачення стосовно цієї роботи. Приєднуючись до сказаного раніше, погоджуюсь, що тема є сталою. Враховуючи швидкі зміни законодавства, понятійного апарату, різних підходів щодо механізму вирішення спорів у сфері постслужбових антикорупційних обмежень, особливо під час дії режиму воєнного часу, який і зараз триває, тому тема є актуальною. Підтримую Вас і Вашу роботу.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Процюка Е.О. на тему «Адміністративно-правові постслужбові антикорупційні обмеження щодо функціонерів публічного сектору» поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» зі спеціальності 081 «Право»

Обґрунтування вибору теми дослідження. У сучасних умовах системна протидія корупційним загрозам набула виняткового значення для підтримки легітимності державних інституцій, зміцнення принципу верховенства права та гарантування прав і свобод людини.

Постслужбові антикорупційні обмеження, будучи вагомим елементом превентивного рубежу протидії корупції із відносно меншою пізнавальною увагою до них, теж потребують цілісної правової регламентації, яка повинна узгоджуватись з усією системою національного законодавства у сфері боротьби з корупцією.

Не менш важливим є контроль за поведінкою тих, хто вже припинив свої повноваження у публічному секторі. Часто експосадовці володіють унікальним «капіталом» – внутрішньою інформацією про роботу державних органів, налагодженими комунікаціями, авторитетом, що може бути використано всупереч державним і суспільним інтересам. Саме тому Законом України «Про запобігання корупції» встановлено низку постслужбових антикорупційних обмежень, які покликані унеможливити перетворення колишнього статусу на джерело особистої вигоди, попередити виникнення конфліктів інтересів та протидіяти недоброчесній практиці так званих «обертювих дверей» (revolving doors). Дослідження загальної теоретико-правової характеристики постслужбових антикорупційних обмежень набуває особливої актуальності, оскільки сприяє формуванню дієвих механізмів запобігання зловживанням і посиленню суспільної довіри до державних інститутів після припинення повноважень публічних службовців.

При дослідженні антикорупційних обмежень постслужбового представництва, збереження інформації з обмеженим доступом або ж прийнятність укладення правочинів, предмет яких стосується попередньо виконуваних публічних функцій, науковці обмежувалися розглядом загально-теоретичних аспектів, які протягом останнього часу фактично не оновлювались, із приділенням особливої уваги застосовуваності до конкретних колишніх функціонерів публічного сектору та предметної характеристики постслужбових антикорупційних обмежень. Зазначене свідчить про фрагментарність дослідження обмежень, які передбачені антикорупційним законодавством після припинення публічної служби. Таким чином, відсутність доктринальних напрацювань, наявні нормативні пробіли, а також проблеми практичного застосування обумовили актуальність теми, а також необхідність доктринального пошуку науково аргументованих пропозицій, рекомендацій у частині удосконалення нормативно-доктринального трактування постслужбових антикорупційних обмежень, що застосовуються до колишніх функціонерів публічного сектору.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до положень Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020); Робота відповідає Національній стратегії у сфері прав людини на 2021-2023 роки (затверджена указом Президента України від 24 березня 2021 року № 21 119/2021); Пріоритетним напрямом розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності (відповідно до Закону України від 12 січня 2023 року N 2859IX зі

змінами); тематики наукових досліджень і науковотехнічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11 червня 2020 р. № 454), а також в межах науководослідних робіт Одеського державного університету внутрішніх справ «Пріоритетні напрямки розвитку реформування правоохоронних органів в умовах розгортання демократичних процесів у державі» (реєстраційний номер 0123U103538), інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ «Державно-правові засади формування безпекового середовища в Україні» (реєстраційний номер 0123U103716) та кафедри адміністративно-правових дисциплін інститут права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ: «Забезпечення адміністративно-правовими засобами прав і свобод людини і громадянина в Україні» (державний реєстраційний номер 0125U001209).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Одеського державного університету внутрішніх справ 29 вересня 2022 року (протокол № 1).

Мета та завдання дослідження. Метою дисертації є встановлення якісних характеристик постслужбових антикорупційних обмежень щодо функціонерів публічного сектору, а також виокремлення особливостей їх адміністративно-правового впорядкування.

Для досягнення поставленої мети основної уваги було приділено вирішенню таких завдань:

проаналізувати історіографію дослідження постслужбових антикорупційних обмежень в Україні;

визначити системну належність, видову структуру і галузево-статусну специфіку постслужбових антикорупційних обмежень щодо функціонерів публічної служби;

охарактеризувати міжнародні та національні правові засади постслужбових антикорупційних обмежень щодо функціонерів публічного сектору;

визначити сутність та особливості антикорупційної заборони правочинів в предметному, суб'єктному та темпоральному вимірах;

встановити зміст адміністративно-інформаційного обмеження та виявити його антикорупційний ефект;

охарактеризувати сутність антикорупційного обмеження представництва та виділити його прикладні межі;

визначити організаційно-процесуальне та адміністративно-деліктне забезпечення постслужбових антикорупційних обмежень щодо функціонерів публічного сектору;

виокремити напрямки удосконалення дієвості постслужбових антикорупційних обмежень щодо функціонерів публічного сектору.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що стосуються запобігання корупції через встановлення обмежень та заборон до осіб, на яких поширюється дія антикорупційного законодавства.

Предметом дослідження є постслужбові антикорупційні обмеження щодо функціонерів публічного сектору.

Науково-теоретичною основою дослідження стали праці провідних фахівців у галузі адміністративного права антикорупційного спрямування. Наприклад, позитивно-правові засади протидії корупції витупали предметом наукових розробок багатьох фахівців у сфері публічного права, серед яких: Біла-Тіунова Л.Р., Бельтюка Є.М., Василенко О.Ю., Галуцько В.М., Гребенюк В.В., Денисова А.В., Додін Є.В., Ківалов С.В., Корнієнко М.В., Коропатов О.М., Кравчук М.В., Коломоєць Т.О., Колпаков В.К., Новіков О.В., Панфілов О.Є., Петровська І.І., Пишна А.Г., Сірко В.С., Хабарова Т.В., Хавронюк М.І., Хамходера О.П., Ярмачі Х.М.. Різні аспекти антикорупційних обмежень загалом (і дотично антикорупційних постслужбових обмежень) досліджувалися у працях таких фахівців у сфері публічного права як Вороний О.О., Ірха Ю.Б., Крижановська О.В., Кубаєнко А.В., Лебедєва Т.О., Левчук А.О., Луговий В.О., Михайленко Д.Г., Рівчаченко С.В. та інші. Визнаючи наявність ґрунтовних доктринальних здобутків щодо правової протидії корупції загалом, а також – в зрізі окремих інструментів й інституцій, змушені констатувати, що питання доктринального опрацювання постслужбових антикорупційних обмежень залишається практично відкритим. Це визначає і актуальність обраного напрямку пізнавального пошуку, і його методологічний вектор (від загального до спеціального).

Нормативно-правовою базою роботи є Конституція України, міжнародні договори, яких ратифіковано Україною, закони України, підзаконні нормативно-правові акти Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, стандарти Європейського Союзу, що стосуються запобігання корупції в цілому та антикорупційних обмежень, зокрема.

Емпіричну базу дослідження становлять інформаційно-довідкові матеріали, рішення судових інституцій та роз'яснення НАЗК, що сприяють встановленню сутності постслужбових антикорупційних обмежень, які застосовуються до функціонерів публічного сектору.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертаційна робота є одним із перших у вітчизняній адміністративній науці дослідженням постслужбових антикорупційних обмежень щодо колишніх функціонерів публічного сектору. У підсумку здійсненого дослідження виокремлено нові наукові положення та висновки, що запропоновані особисто здобувачем, зокрема:

уперше:

обґрунтовано доцільність використання формулювання «постслужбових антикорупційних обмежень» як аналогового до поняття «обмежень після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави та місцевого самоврядування», що сприяє їх відокремленню від інших антикорупційних обмежень через вказівку на їх постслужбовий характер;

визначено специфічність постслужбових антикорупційних обмежень в межах антикорупційного механізму через: а) їх статусно-суб'єктною застосовуваністю до визначеного кола функціонерів публічної служби; б) темпоральною вказівкою, з якою пов'язується можливість їх застосування (після припинення публічної служби); в) їх предметним змістом, що виражено в якісних характеристиках застосовуваних обмежень;

стверджено, що постслужбові антикорупційні обмеження в якості субінституту належать до адміністративно-правового інституту запобігання та врегулювання конфлікту інтересів;

висвітлено вплив основоположних принципів Конституції України, зокрема верховенства права та законності, на визначення меж таких заборон попри зрозумілу відсутність прямих приписів про постслужбову антикорупційну регламентацію у тексті Основного Закону;

аргументовано тезу про те, що логіка антикорупційного законодавства щодо неврахування окремих категорій суб'єктів, на яких поширюється дія антикорупційних обмежень постслужбового характеру базується на тому, що: 1) у цих суб'єктів відсутні повноваження з контролю, нагляду та прийняття певних юридично значущих рішень щодо діяльності юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців (наприклад, «олігархи» чи представників громадських організацій); 2) для цих суб'єктів, діяльність щодо прийняття юридично значущих рішень відносно юридичних осіб чи фізичних осіб-підприємців є виразом їх основної діяльності, охопленої наявним професійним статусом (наприклад, нотаріуси, незалежні посередники);

для цілей антикорупційного законодавства визначено поняття «інформації, пов'язаної з службовою діяльністю» як інформації, що: а) існувала на момент здійснення особою публічно-владних функцій (вже була створена або систематизована в органі публічної влади; існувала до того, як особа приступила до виконання повноважень; стала доступною для особи в силу займаної посади); б) була набута особою під час реалізації таких функцій (виникла або була отримана особою під час здійснення нею службових повноважень; сформувалася як наслідок прийняття рішень, дій чи комунікації з іншими суб'єктами); в) була набута у зв'язку з виконанням службових повноважень (є інформації, що стала відомою особі під час виконання службових обов'язків, передбачених законодавством);

аргументовано потребу виведення законного представництва з антикорупційної заборони для колишніх публічних функціонерів через внесення відповідних змін до положень антикорупційного законодавства;

обґрунтовано доцільність прийняття окремого нормативно-правового акту шляхом деталізації ст. 26 Закону України «Про запобігання корупції», яким було б поєднано та детально описано умови, передумови, особливості доказування та інші специфічні аспекти застосування положень про антикорупційні вимоги після припинення виконання функцій держави та місцевого самоврядування, що сприятиме вирішенню проблеми покращення нормативно-правового підґрунтя протидії та запобігання корупції в державі, мінімізує виникнення корупційних ризиків, покращить рівень сприйняття доброчесності на публічній службі;

удосконалено:

положення щодо визначення місця антикорупційних постслужбових обмежень в антикорупційному механізмі через врахування такого: застосування постслужбових обмежень впорядковано нормами публічних галузей права, їх практичне втілення засновано на застосуванні засобів адміністративно-правового впливу, вони є частиною антикорупційного механізму;

положення щодо градації постслужбових антикорупційних обмежень на підставі ряду критеріїв: 1) за сферою впливу; 2) за тривалістю дії; 3) за видом діяльності, що зазнає регулятивного впливу; 4) залежно від забезпеченості механізмами контролю та відповідальності; 5) за суб'єктним складом; 6) за характером регулювання;

сутнісну специфіку заборонених «правочинів у сфері підприємницької діяльності», котрі в нормативних і доктринальних джерелах, а також на практиці, здебільшого виражаються через договірні конструкції, проте водночас охоплюють і односторонні волевиявлення, що здатні генерувати приховані канали для отримання нелегітимних вигод;

підхід до співвідношення понять «службова інформація» та «інформація, пов'язана з службовою діяльністю», які не є тотожними за змістом;

положення щодо виокремлення характеристик інформації, що пов'язана із службовою діяльністю: а) її закріплення не завжди має матеріальний носій, але за своїм змістом вона завжди пов'язана з виконанням повноважень, опосередкованих займаною посадою публічної служби; б) за її розголошення або використання в особистих інтересах, зокрема, після припинення публічної служби, настає юридична відповідальність; в) вона не завжди є об'єктивною, так як передбачає логіко-мислений процес обробки інформації публічним функціонером, тому є складною для ідентифікації; г) її зміст не змінюється, хоча ціннісне значення для забезпечення публічних інтересів та приватних може змінюватись в залежності від об'єктивних обставин та строку давності інформації;

обґрунтування тези щодо змістовних меж заборони представництва: його переважну непоширюваність на інститут законного представника; ймовірність виступання в якості «іншої сторони» утворень зі статусами органу, підприємства, установи, організації; 3) недопустимість маніпулятивного підбору агенції, в якій особа працювала «на момент припинення» служби, шляхом короткострокового переведення до іншого органу з подальшим звільненням; необґрунтованість здійснюваного Національним агентством з питань запобігання корупції розширення сфери застосування антикорупційної заборони представництва від органу до всієї відомчої вертикалі чи відповідної системи органів;

положення щодо можливості застосування широкого підходу до трактування суб'єктів вчинення адміністративного проступку, передбаченого ст. 172-8 КУпАП та віднесення до їх складу колишніх функціонерів;

перелік підстав, наявність яких підтверджує та актуалізує діяльність з забезпечення дієвості постслужбових антикорупційних обмежень;

набули подальшого розвитку:

положення щодо мультидисциплінарності постслужбових заборон, адже вони підкріплюються нормами трудового, цивільного, господарського та інших галузей права, формуючи систему, спрямовану на унеможливлення корупційних ризиків при переході ексслужбовців до приватних інституцій або зайнятті ними підприємницькою діяльністю;

положення щодо нагальності єдності нормотворчої техніки, що уникала б неузгодженостей. Разові уніфіковані формули (на посадовців поширюються усі

обмеження, передбачені Законом України «Про запобігання корупції») є доречними і достатніми, тоді як додаткові антикорупційні унормування постслужбового буття екс-функціонерів доцільно закріплювати лише за умови відтворення у них особливостей/винятків/нових правил, пов'язаних зі специфікою органу;

обґрунтування тези про те, що законодавство України не містить абсолютного блокування на подальшу трудову, професійну чи підприємницьку активність у тій самій галузі: воно лише унеможливорює прямі взаємини із нещодавно підконтрольними суб'єктами (якими екс-функціонер опікувався до звільнення). У порівняльному аспекті з положеннями Конвенції ООН проти корупції та практикою окремих зарубіжних країн зауважено, що вітчизняна модель вирізняється відносною лояльністю, адже зосереджується переважно на блокуванні «домовленостей на майбутнє», без запровадження всеохопної постслужбової заборони;

трактування сутності структури організаційно-процесуального забезпечення постслужбових антикорупційних обмежень щодо функціонерів публічного сектору, що включатиме елементи: а) організаційного характеру (нормативна основа діяльності суб'єкта реалізації згаданих обмежень; наявність інформаційного забезпечення та відповідної антикорупційної інфраструктури), так б) процесуального характеру (особливості фіксування фактів порушення обмежень, процедуру доказування, процедуру судового розгляду таких справ);

положення щодо виокремлення проблемних питань нормативно-правового регулювання постслужбових антикорупційних заборон;

запропоновано:

внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» та Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Практичне значення одержаних результатів. Сформульовані в дисертаційному дослідженні положення, узагальнення, висновки та пропозиції мають як загальнотеоретичне, так і прикладне значення для науки адміністративного права, а також функціонування суб'єктів, на яких поширюється дія антикорупційного законодавства.

Результати дослідження можуть бути корисними для:

науково-дослідної сфери – при подальшому доктринальному аналізі проблематики застосовування антикорупційних обмежень та заборон в цілому та постслужбових антикорупційних обмежень, зокрема (акт впровадження результатів дисертаційного дослідження Одеського державного університету внутрішніх справ від 17.07.2025 р.);

правотворчої діяльності – при наданні пропозицій з удосконалення положень Закону України «Про запобігання корупції», Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також інших нормативно-правових актів, положення яких певним чином стосуються застосування антикорупційних обмежень та заборон;

навчального процесу – при підготовці монографій, підручників та посібників з навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Запобігання корупції», «Публічна служба» та при їх викладанні (акт впровадження

результатів дисертаційного дослідження Одеського державного університету внутрішніх справ від 25.06.2025 р.).

Апробація результатів дослідження. Положення і висновки дисертаційного дослідження доповідалися й обговорювалися на засіданнях кафедри адміністративної діяльності поліції. Положення дослідження обговорювалися на міжнародних науково-практичних конференціях та круглих столах: «Актуальні питання запобігання корупції: міжнародний та національний досвід (м. Одеса, 16 грудня 2022 р.)», «Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави» (Одеса, 29 березня 2024 р.), «Протидія організованих злочинності і корупції в умовах збройного конфлікту: досвід та перспективи» з нагоди 5-річчя створення департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України» (Дніпро, 4 жовтня 2024 р.), Міжнародне гуманітарне право та основи безпеки у період збройних конфліктів (Київ, 6 лютого 2025 р.).

Структура дисертаційного дослідження. Дисертація сформована з таких частин: вступ, трьох розділів, що включають 8 підрозділів, висновків до розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Обсяг дисертаційного дослідження становить 215 сторінок, з яких основного тексту 173 сторінки, список використаних джерел міститься на 18 сторінках і налічує 159 найменувань.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ПО ТЕМІ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Процюк Е.О. Антикорупційне постслужбове обмеження представництва: сутність, дилеми трактування, прикладні межі. Юридичний бюлетень. № 30. 2023 С. 100-109. DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2023.30.12>

2. Процюк Е.О. Постслужбова антикорупційна заборона правочинів: предметний вимір. Право та державне управління. 2024. № 2 С. 385-392. DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.2.51>

3. Процюк Е.О. Національні правові засади постслужбових антикорупційних обмежень щодо функціонерів публічного сектору. Держава та регіони. Серія: Право. 2024. № 3. С. 122-131. DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2024.3.20>

4. Процюк Е.О. Постслужбові антикорупційні обмеження щодо функціонерів публічного сектору: системна належність та галузевої-статусна специфіка. Право і суспільство. 2024. № 4. С. 576-586. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.4.81>

Публікації, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації та додатково відображають її наукові результати

1. Процюк Е.О. Деякі аспекти адміністративно-деліктної забезпеченості постслужбової антикорупційної заборони правочинів. Актуальні питання запобігання корупції: міжнародний та національний досвід: Матеріали всеукраїнського науково-практичного круглого столу (м. Одеса, 16 грудня 2022 року, Одеса, ОДУВС), 2022. 104с. С. 73-77.

2. Процюк Е.О. Антикоруційно-інформаційне обмеження постслужбового характеру. Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: Матеріали XVI Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (29 березня 2024 року, Одеса, ОДУВС), 2024, С. 511-514.

3. Процюк Е.О. Змістовний зв'язок постслужбових антикорупційних заборон та конфлікту інтересів. Збірник міжнародної науково-практичної конференції «Протидія організованій злочинності і корупції в умовах збройного конфлікту: досвід та перспективи» 3 нагоди 5-річчя створення департаменту стратегічних розслідувань НПУ» (04 жовтня 2024 року, Донецький державний університету внутрішніх справ). 2024 С. 396-401.

4. Процюк Е.О. Постслужбові антикорупційні обмеження в Україні у механізмі забезпечення безпеки: матеріали міжнародної науково-практичної конференції: міжнародне гуманітарне право та основи безпеки у період збройних конфліктів (6 лютого 2025 року, Київський інститут Національної гвардії України). С. 267-271.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана грамотно, з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Силь викладення матеріалів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечують легкість і доступність їх сприйняття.

—У—результаті—публічної презентації наукових—результатів—дисертації Процюка Е.О. і повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Процюка Едуарда Олександровича на тему: «Адміністративно-правові постслужбові антикорупційні обмеження щодо функціонерів публічного сектору».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Процюка Е.О. відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

3. Рекомендувати дисертацію Процюка Е.О. на тему: «Адміністративно-правові постслужбові антикорупційні обмеження щодо функціонерів публічного сектору» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Головуюча на засіданні
кафедри адміністративно-правових дисциплін
Інституту права та безпеки
Одеського державного університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор

 Аліна ДЕНИСОВА